

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Q. 2. Quinam sint præcipui hæreticorum errores, & quænam doctrina
Scripturæ ac Conciliorum circa Sacramentum Matrimonii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

tur etiam illi, qui sunt in Matrimonio rato, sed nondum consummato, per uxorem autem & maritum etiam intelliguntur Sponsi de futuro: Econtrà in odiosis per uxorem & maritum intelliguntur illi soli conjuges, qui consummarunt Matrimonium, nisi obstet peculiaris ratio petita ex verbis vel aliunde, propter quam prudenter judicetur intelligi etiam alios, *Sanch.* à n. 2. *Gob. tr.* 10. à n. 2.

§. 6. In antiqua lege, in quâ licebat viro habere plures legitimas conjuges, illæ dicebantur uxores, quæ assumebantur ad generationem prolis & gubernationem domûs. Econtrà illæ dicebantur concubinæ, quæ tantùm ad generationem prolis assumebantur. In nova lege & sæpe in Jure canonico apud *Krimer* quæstionum canonicarum l. 4. à num. 571. uxores dicuntur, quæ copulantur cum omnibus solennitatibus ab Ecclesia præscriptis: Econtrà concubinæ dicuntur, vel quæ verè copulatæ sunt sine accidentalibus solennitatibus Ecclesiæ, vel quæ sine ullo Matrimonio domi retinentur ad libidinem, & concubinas in hoc secundo sensu nullibi approbant Canones.

§. 7. Divortium vel à diversitate mentium dictum est, vel quia in diversas partes eunt, qui distrahunt Matrimonium, L. 2. ff. de divort. & repud. vel potius dicitur à divertendo, quia ab invicem discedunt. Reliqua per decursum explicabuntur.

Q. 2. Quinam sint præcipui hæreticorum errores, & quonam doctrina Scripturæ ac Conciliorum circa Sacramentum Matrimonii. R. §. 1. Multi hæretici, item aliqui politici seu potius athei dicunt Matrimonium non esse necessarium, eò quòd licitus sit concubinatus, & pro hoc abutuntur variis

textibus Juris, etiam canonici, ubi videtur approbari: sed n. 6. dixi, quo sensu accipiatur concubinatus, quando dicitur licitus. De soluto autem concubinato dicit Trid. sess. 24. De ref. Matr. c. 8. *Grave peccatum est homines solutos concubinas habere; gravissimum verò & in hujus magni Sacramenti contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere &c.* Vultque eos omnes excommunicari, & tales mulieres plecti ac proscribi.

9. §. 2. *Simon Magus, Marcion, aliique apud Averfam* hic q. 1. f. 1. negârunt Matrimonium ejusque usum esse licitum, & *Apostolus 1. ad Timoth. 4. v. 3.* prædixit, fore hæresin prohibentium nubere, sed error ille confutatur, imprimis ex asserta per Scripturas institutione Matrimonii *Genesis 1. & 2.* & ex pluribus aliis Scripturis, ex quibus sequitur etiam Matrimonii usum, qui est ejus finis, etiam esse licitum, & ideo *Apost. 1. ad Corinth. 7. v. 5.* ad vitandam fornicationem mandat Matrimonii usum, patetque idem tum ex necessitate ad propagandum genus humanum, tum ex sensu totius Ecclesiæ.

10. §. 3. Antiqui hæretici cum *Simone Mago* negârunt Matrimonium esse à Deo institutum, docebant enim à Deo permitti promiscuum usum cujuscunque scæminæ: *Luth. Calv.* & plerique recentiores hæretici fatentur quidem Matrimonium esse à Deo institutum, sed negant esse elevatum ad causandam gratiam, adeoque volunt non esse Sacramentum, uti fuse refert *Belarm. tom. 3. controv. l. de Matr. c. 1.* sed hæretici antiqui clarè convincuntur ex Scriptura, quæ *Matth. 19. v. 6.* dicit: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Quamvis autem pertinacia recentiorum non possit clarè expugnari per

per solum verbum Dei scriptum, uti constat ex illis, quæ adducit Bellarm. c. 2. tamen sufficit nobis verbum Dei traditum ex testimonio tum Ecclesiæ græcæ & latinæ, tum antiquissimorum PP. quos refert Bellarm. c. 3. & 4. Et accedit definitio Ecclesiæ per Florenti. post sess. ult. in Decreto Eugen. IV. ad Armenos, ubi ait: *Septimum Sacramentum est Matrimonii, quod est signum conjunctionis Christiani Ecclesiæ secundum Apostolum dicentem: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesiā. Trid. autem sess. 24. Can. 1. ait: Si quis dixerit, Matrimonium non esse verè & propriè unum ex septem legis evangelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesiā inventum, neque gratiam conferre, anathema sit. v. Avers. q. 1. s. 3. Communior autem sententia Theologorum est cum Sanch. l. 2. d. 4. quòd Matrimonium pro lege naturæ institutum sit Genesis 1. v. 28. Masculum & fœminam creavit eos, benedixitque illis Deus, & ait; crescite & multiplicamini & replete terram. Pro lege scripta confirmatum est Deuter. 25. v. 5. Quando habitaverint fratres simul, & unus eorum absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alieri, sed accipiet eam frater ejus, & suscitabit semen fratris sui. Pro lege gratiæ evēdum est ad rationem Sacramenti, Matth. 19. Dimittet homo patrem & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una, itaque jam non sunt duo, sed una caro: quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. Vide Kugler De Matr. à n. 16.*

Objicies. Nullum Sacramentum pugnat cum virtute, aut cum alio Sacramento, sed Matrimonium pugnat cum continentia, & cum Sacramento Ordinis sacri, ergo. R. n. min. nam imprimis continentia conjugalitatis convenit Ma-

6
 trimonio, virginali autem non contemnit, sed prætermittit, quia non est obligatio semper sequendi perfectiora. Deinde de se non excludit Sacramentum Ordinis, nam etiam conjugati ordinantur, sed Ordines sacri propter decentiam majorem postulant abesse Matrimonium, non ratione sui, sed statûs & usûs, qui minùs convenit sacris functionibus.

11. §. 4. *Valentinianus* Imperator alioqui Catholicus, ut posset plures simul habere uxores, decrevit polygamiam esse licitam. Errorem illum secutus est *Lutherus* apud *Bellarminum* supra c. 10. dicens, id à Deo prohibitum non esse. Idem tenuerunt plures apud *Pignat.* in novissimis consult. 118. Sed *Trid.* Can. 2. ita definiuit: *Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nullâ lege divinâ esse prohibitum, anathema sit.* Ex quo Canone aliisque tum Conciliis, tum Canonibus apud *Mendo* in *Statuta* diff. 12. num. 36. *Aversa* q. 14. f. 1. *Pignat.* tom. 1. conf. 115. n. 6. videtur certum contra *Cajet.* dispensare non posse Papam, ut quis habeat plures uxores. Manet tamen controversum, quâ lege divinâ id prohibitum sit; *Bellarminus* e. 11. putat, lege divinâ naturali, in qua Deus post diluvium dispensavit pro antiquo testamento cum Hebræis ad multiplicandum fidelem populum, quam concessionem aliqui putant etiam extensam esse ad Gentes, ad propagandum genus humanum diluvio universali imminutum; quæ causæ nunc cessant, ideoque nequidem gentilibus licita nunc est polygamia. Videri potest *Aversa*, qui dicit, Deum eo tempore tantùm mutasse materiam Juris naturæ, in quantum uni viro dederat potestatem tradendi & acquirendi dominium corpo-

corporum respectu plurium uxorum, sicuti cum Hebræis non dispensavit in furto, sed dederat potestatem in bona Ægyptiorum. Videri etiam potest *Mastrius* n. 53. ubi dicit polygamiam plurium virorum cum una muliere nunquam esse permissam à Deo, attamen permiti posse, si Deus impediret inconvenientia ex ejusmodi copulis aliàs oritura, v. g. si faceret non impediri generationes per confusionem serminum, sed tot nasci proles, quot viri talem mulierem cognoscerent.

§. 5. *Luth. Calv. Kemnit. & alii* apud *Bellarminum*. c. 15. docuerunt, Matrimonium etiam consummatum, esse quoad vinculum solubile. Alii dixerunt Matrimonium tantummodo ratum non esse solubile, nequidem per professionem religiosam. Alii, quos refert *Bellarminus*. c. 14. dixerunt manente Matrimonio quoad vinculum non posse fieri divortium quoad torum. Sed omnia opposita sunt de fide, nam *Florent.* supra enumerans Matrimonii, *tertium* bonum inquit, est indivisibilis Matrimonii, propter hoc, quod significat indivisibilem conjunctionem Christi & Ecclesiæ; quamvis autem ex causa fornicationis liceat tori separationem facere, non tamen aliud Matrimonium contrahere fas est cum Matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum sit. *Trid. Can. 5.* ait: Si quis dixerit propter heresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam à conjugate dissolvi posse Matrimonii vinculum, anathema sit. *Can. 6.* Si quis dixerit Matrimonium ratum non consummatum per solennem Religionis professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit. *Can. 7.* Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum docuit & docet juxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam propter adulterium alterius conjugum Matrimonii vinculum non

posse dissolvi, & utrumque vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero conjugē vivente aliud Matrimonium contrahere, mœchamque eum, qui dimissā adulterā aliam duxerit, & eam, quæ dimisso adultero alii nupsit, anathema sit. Can. 8. Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum ob multas causas separationem inter conjuges quoad torum, seu quoad habitationem ad certum incertumve tempus fieri posse decernit, anathema sit. Et hæc veritates Catholicæ videri possunt ex Verbo Dei, SS. PP. & ratione probatæ apud Bellarm. c. 14. & seqq. Et quidem Matrimonium ratum solvi per vota solennia Religionis, pluribus probat Bellarm. tom. 2. lib. 2. de Monachis. c. 38. Licere autem conjugibus se toro, separare, & ex mutuo consensu vivere continentiam, probat ibid. c. 37. Plura de indissolubilitate addentur postea à n. 402.

13.

§. 6. Luth. Calvin. aliique hæretici apud Bellarm. suprâ de Monachis c. 6. docuerunt, statum Matrimonii esse æquè perfectum ac statum virginitatis aut cœlibatûs, nec aliquid majoris perfectionis habere consilia, quæ vocamus evangelica; sed damnantur à Scriptura 1. ad Corinth. 7. v. 38. qui Matrimonio jungit virginem suam, bene facit, & qui non jungit, melius facit; quod ipsum pluribus ibi asseritur. Hinc Trid. sess. 24. Can. 10. ait: Si quis dixerit statum conjugalem anteponendum, esse statum virginitatis vel cœlibatûs, & non esse melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu, quàm jungi Matrimonio, anathema sit. Potestque hæc veritas catholica videri etiam ex aliis conciliis, PP. & ratione probata apud Bellarm. suprâ c. 7. & seqq. & speciatim circa professionem statûs continentia c. 22. & seqq. An autem, si omnes Laici periiissent, Religiosi & Clerici tenerentur inire Matrimo-

trimonium, videri potest *Aversa* q. 1. f. 2. §. ult.

§. 7. *Luth.* aliique hæretici, quos refert *Bellarmin.* suprà de Matr. c. 21. & seqq. docuerunt, perperam ab Ecclesia constituta esse impedimenta dirimentia Matrimonium, ac speciatim aliqua consanguinitatis & affinitatis; item illud de voto solenni; sed damnantur à *Trid.* Can. 4. Si quis dixerit Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta Matrimonium dirimentia, vel in eis constituendis errasse, anathema sit. Can. 3. Si quis dixerit eos tantum consanguinitatis & affinitatis gradus, qui *Leuitico* exprimuntur, posse impedire Matrimonium contrahendum, & dirimere contractum, nec posse Ecclesiam in nonnullis eorum dispensare, aut constituere, ut plures impediant & dirimant, anathema sit. Can. 9. Si quis dixerit Clericos in sacris Ordinibus constitutos vel Regulares castitatem solenniter professos posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse non obstante lege ecclesiastica vel voto, & oppositionem nihil aliud esse, quàm damnare Matrimonium, posseque omnes contrahere Matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiamsi eam roverint, habere donum; anathema sit, cum Deus id rectè petentibus non denegat, nec patiarur nos supra id, quod possumus tentari. Possuntque errores illi videri pluribus confutati apud *Bellarmin.* suprà.

§. 8. *Calv.* & *Kemnit.* apud *Bellarmin.* tom. 3. de Matrimonio c. 31. reprehendunt Ecclesiam, cò quòd observet tempora Matrimonii contrahendi; certas ceremonias & benedictionem in eo contrahendo; sed damnantur à *Trid.* Can. XI. Si quis dixerit prohibitionem solennitatis nuptiarum certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam ab ethnicorum superstitione profectam, aut benedictiones & alias ceremonias, quibus Ecclesia in illis utitur, damnaverit, anathema sit. Et hunc quidem benedictionis usum esse

esse antiquissimum, demonstrat ex Conciliis & SS. PP. *Avers.* q. 20. f. 1.

16. §. 9. *Novatiani, Montanistæ, Tertullianus*, damnârunt secundas nuptias, sed certum est esse licitas, non tantum secundas, sed & tertias, aliasque plures, quia nullo jure prohibentur, imò & positivè permittuntur à Conciliis & SS. PP. apud *Arcud.* l. 7. c. 27. & 29. Quod autem in quibusdam Conciliis pœna imponatur sæpius nubenti, ideo est, quia plures nuptiæ plerumque sunt signum incontinentiæ: de cætero *Apostolus ad Rom.* 7. v. 3. ait, *si mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege viri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro.* Primâ *ad Corinth.* 7. v. 9. loquens de non nuptiis & de viduis, quod si non se continent, nubant. & *v. 39.* *Si dormierit vir ejus, liberata est, cui vult, nubere.* 1. *ad Timoth.* 5. loquens de viduis, volo ergo juniores nubere; si nempe sit periculum incontinentiæ. Et quod viduæ, idem viduo licitum est, quia quoad ista sunt pares, uti rectè *Arcud.* suprâ pluribus c. 20. Videri potest etiam *Aversa* q. 1. f. 2. Quomodo verò secundæ nuptiæ, quamvis prohibitiæ non sint, tamen etiam in Jure sunt odiosæ, ac passim improbantur, adjectis etiam quibusdam quasi pœnis, latè habet *Tiraquel.* tom. 4. tr. 4. ad L. *Boves* à n. 141. & brevius *Kramer* à n. 1807. Denique secundas ejusmodi nuptias esse verè Sacramentum, videtur esse de fide, cum sint verissimum Matrimonium inter fideles initum ex intentione Sacramenti. *Nec obstat*, quod tale Matrimonium sive bigamia non representet unionem Christi cum Ecclesiâ, non secundum se consideratum representat, cum sit conjunctio unius cum una, quamvis consideratum respectivè ad prius conjugium id non repræ-

representet, sed hoc non obstat rationi Sacramenti, cum absolute & secundum se consideratum hanc rationem habeat.

Q. 3. *Quis sit Judex competens in causis matrimonialibus.* R. §. 1. Causæ de dote, sponsalitia largitate, alimentatione, successione, hereditatibus, pertinent ad forum civile, sunt enim merè temporales, *Bellarmin.* supra De Matri. c. 32. *Sanch.* l. 10. d. 8. n. 15. *Aversa* q. 9. f. 1. Rectè tamen notant multi cum *Delb.* De imm. Eccles. c. 10. d. 6. f. 3. & *Sperell.* decis. 1. n. 15. & decis. 138. à n. 107. Judicem ecclesiasticum, postquam cognovit principaliter de Matrimonio, posse incidenter & accessorie, cognoscere de causa dotis per *Cap. De prudentia, De donatio. inter vir. & uxor.* Item si causa sit pia, uti si puella sit pauper, & requirat Judicem ecclesiasticum, *Cap. Per tuas, Qui filii sint legitimi.* Similiter docent cum multis contra alios multos *Sperell.* n. 17. & *Delb.* f. 5. posse etiam Judicem ecclesiasticum, si requiratur, causâ pietatis cognoscere de alimentacione præstanda spurio. Item f. 7. docet *Delb.* si hæredes intra annum non exequantur legata, etiam profana, posse etiam apud Judicem ecclesiasticum conveniri ratione pietatis, quia defunctus est persona miserabilis, quæ se juvare non potest. Et ex illis, quæ habet *Sperell.* in decisione 156. & 158. item *Pignat.* tom. 3. conf. 24. probatur pupillos, viduas, virgines, item mulieres habentes viros tantum inutiles, posse confugere ad Judices ecclesiasticos, sunt enim tum causæ piæ.

§. 2. Si agatur de valore vel invaliditate sponsalium, pertinet ad solum forum ecclesiasticum, quia ratione finis, qui est Sacramentum Matrimo-

17.

18.